

Janusz Tomala

Opatówek, woj. kaliskie, Zamek, AZP
66-40 lub 67-40

Informator Archeologiczny : badania 24, 105

1990

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Niedoradz, gm. Otyń St. 6 patrz wczesne średniowiecze

Opatówek, woj. kaliskie Zamek AZP 66-40 lub 67-40/—

Wojewódzki Konserwator Zabytków w Kaliszu

Badania prowadził mgr Janusz Tomala. Finansował WKZ w Kaliszu. Pierwszy sezon badań. Zamek średniowieczny i pałace z XIX w.

Zamek w Opatówku wzniesiono z inicjatywy arcybiskupa Jarosława Skotnickiego w drugiej poł. XIV w. Na początku XIX w. w miejscu średniowiecznego założenia zbudowano pałac, którego właścicielem był gen. J. Zajączek. Pod koniec XIX w. na fundamentach siedziby Zajączka postawiono rezydencję Szlosserów.

Przedmiotem badań był plac w parku, znajdujący się na krawędzi doliny, u podnóża którego zachowany jest podłożny staw będący pozostałością po fosie. Założono pięć wykopów po linii E-W (każdy o wymiarach 5 x 2,5 m) oraz dwa po linii W-S (15 x 1,5 m i 25 x 1 m). Prawdopodobnie odkryto wieżę zamkową, która zlokalizowana była w skrzydle zachodnim zamku. Zbudowano ją na fundamencie kamienno-ceglanym łączonym zaprawą wapienną o grubości ok. 1,1 m. Dolna — piwniczna kondygnacja od strony wewnętrznej wylicowana była cegłą. Szerokość piwnicy po linii wschód-zachód wynosiła ok. 2,1 m. W części wschodniej mury zamku zostały zniszczone przez nowożytnie budownictwo. Warstwy zasypiskowe związane z funkcjonującymi w tym miejscu nowożytnymi siedzibami rezydencjonalnymi zniszczyły średniowieczną substancję. Mimo to udało się określić pierwotną wysokość wzgórza, które było niższe od obecnego o ok. 1,5 m (czyli wynosiło ok. 3 m ponad otaczający go teren).

Pałac gen. J. Zajączka w części południowo-wschodniej zbudowano na fundamencie punktowym. Jego długość wynosiła ??m, zaś szerokość ??m. Pałac Szlosserów wzniesiono w taki sposób, że tylna ściana stała w miejscu frontowej ściany pałacu Zajączka.

Materiały zabytkowe oraz dokumentacja znajdują się w Archiwum WKZ w Kaliszu.

Orzechowo, gm. Miłosław woj. poznańskie St. 3 patrz okres halszacki

Petrykozy, gm. Białaczów woj. piotrkowskie St. 1 AZP 76-60/1

Ośrodek Badań i Dokumentacji Zabytków w Piotrkowie Trybunalskim

Badania prowadziła mgr W. Długoszewska przy współudziale mgr T. Wojciechowskiego. Konsultował doc. dr hab. Leszek Kajzer. Finansował WKZ w Piotrkowie Trybunalskim. Pierwszy sezon badań. Tzw. „grodzisko stożkowate” (2 poł. XIV- pocz. XV w.).

Tzw. „grodzisko stożkowate” w Petrykozach jest dość dużym elipsoidalnym kopcem, o wymiarach u podstawy 20 x 32 m i wysokości ok. 5 m. Położone jest na dawnej wyspie, obecnie zaś na brzegu rzeki Drzewiczki. Obiekt datowany w starszej literaturze na XI-XII w. (KZS, Gąssowski), w nowszej na XII-XIV w., wiązany był ze strefą graniczną kasztelanii skrzyńskiej lub żarnowskiej (Lechowicz) oraz z komorą cełną przy trakcie Żarnów-Skrzyńsko (Gąssowski).

Badania ze względu na duże zniszczenie obiektu miały charakter ratowniczo-weryfikacyjny i prowadzone były w celu wyjaśnienia chronologii i charakteru obiektu.

Założono 2 wykopy o łącznej powierzchni 19 m² i orientacyjnej kubaturze 31 m³. W wykopie 1, założonym na plateau kopca, zaobserwowano pozostałości drewnianego budynku, którego formy ani przeznaczenia nie udało się na obecnym etapie prac ustalić. W wykopie tym odsłonięto również gliniano-kamienny płaszcz kopca o dość znacznej (ok. 2,5 m) miąższości.

Wykop 2, zlokalizowany u podnóża nasypu, wyjaśnił charakter domniemanej fosy — jest to pozostałość po starorzeczu Drzewiczki.

Materiał ruchomy stanowią nieliczne przedmioty metalowe, wśród których na uwagę zasługują fragmenty kołczugi i żelazne groty beltów oraz fragmenty ceramiki naczyniowej, wstępnie datowane na 2 poł. XIV — pocz. XV w.

Wąski zakres przeprowadzonych badań nie pozwala wyciągnąć zbyt daleko idących wniosków. Obiekt kwalifikuje się do dalszych badań, które winny określić dokładnie strukturę nasypu, charakter zabudowy i osadnictwo towarzyszące.

Materiały i dokumentacja znajdują się w archiwum Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Piotrkowie Trybunalskim.

Badania będą kontynuowane.

Proboszczewice, gm. Stara Biała woj. płockie St. 20 AZP 47-54/60

Wojewódzki Konserwator Zabytków w Płocku

Badania prowadziła Anna Marciniak. Finansował WKZ w Płocku. Drugi